

Orosz Zoltán altábornagy:

NATO – A TAGORSZÁGOK BIZTONSÁGÁNAK LETÉTEMÉNYESE

Bevezető gondolatok a jubileum alkalmából megjelenő, NATO-témájú tanulmányok elé

NATO/OTAN – North Atlantic Treaty Organization/Organisation du Traité de l'Atlantique Nord; Észak-atlanti Szerződés Szervezete. A szervezetnek hazánk is a tagja immár 20 éve. A térségünk országai közül 1999. március 12-én Csehország, Lengyelország és Magyarország vált teljes jogú taggá, s ezzel a béke és biztonság hozzájáruló nemzetévé.

A Szövetség megalakulása óta, vagyis 70 éve az észak-atlanti térségben nem alakult ki olyan fegyveres konfliktus, mely esetleges eszkalálódásával a térség katonai biztonságát veszélyeztette volna. A NATO alapvető feladata változatlan az 1949-es megalakulás óta: óvja, védi a tagországok polgárainak biztonságát, garantálja a tagországok területi épségét minden külső fenyegetéssel, támadással szemben. A szervezet feladatai a hidegháború után kibővültek a válságkezeléssel és a partnerségi együttműködés feladataival.

A NATO-tagsággal járó kötelezettségvállalás közösen biztosítja a tagországok kollektív védelmének előnyeit. Emlékszünk, tagságunk kezdeti éveiben sokszor elhangzott, hogy „...*majd megvéd minket a NATO...*”. Ma már, megítélésem szerint, a társadalom szélesebb rétegeiben is ismert, hogy a NATO önmagában nem véd meg senkit, ellenben a nemzetek „összeadott” katonai képességei tudnak megvédeni bennünket. Ezért is fontos a „Zrínyi 2026” honvédelmi és haderőfejlesztési program végrehajtása, hogy miközben hazánkat képesek leszünk megvédeni, aközben a Szövetség közös teherviseléséből is ki tudjuk venni a tőlünk elvárt és általunk vállalt részt.

A közös védelem túlhangsúlyozása generálhat egy félreértést is a társadalomban, hogy a NATO „minden porcikájában” egy katonai, militáns szervezet. Nos, ez közel sincs így. A NATO egy transzatlanti politikai és katonai szervezet, ahol a döntéseket a tagállamok politikai vezetői hozzák. A NATO legfőbb döntéshozó fóruma az *Észak-atlanti Tanács* (NAC), amely állam- és kormányfői, külügy- és védelmi miniszterei, illetve – lévén a NAC egy folyamatosan működő, dolgozó testület – a tagországok állandó képviselői (NATO-nagykövetek) szintjén ülésezik. Az Észak-atlanti Tanács munkáját a főtítkárral fogja össze, koordinálja. Ezt a posztot jelenleg Jens Stoltenberg, korábbi norvég miniszterelnök tölti be, a tagországok legnagyobb elismerése mellett. Stratégiai katonai-szakmai kérdésekben a legfőbb javaslattevő fórum a *NATO Katonai Bizottság* (MC), melyet a tagországok vezérkarfőnökei, parancsnokai (az „egyes számú katonái”, Chief of Defence/CHOD) alkotnak. Mivel a NATO Katonai Bizottság is egy folyamatosan működő, dolgozó testület, a vezérkarfőnököket, parancsnokokat távollétükben a *katonai képviselő* (Military Representative/MILREP) helyettesíti, aki az adott tagország katonai vezetőjének álláspontját képviseli a NATO napirendjén lévő katonai kérdésekben. Fontos hangsúlyozni, hogy a NATO Katonai Bizottság *független katonai-szakmai javaslatot* alkot meg és tesz le az Észak-atlanti Tanács elé, melyről konszenzusos döntés születik. A NAC politikai szempontok alapján értékeli az MC katonai javaslatait, és dönt a megoldásról. A politikai döntéshozatal tekintettel van a

Szövetség céljaira és feladataira, a nemzeti érdekekre, a tagországok polgárainak védelmére, a tagországok területi épségének, nemzeti szuverenitásának biztosítására.

Az elmúlt 70 évben, és a mi 20 éves tagsági időszakunkban is, a NATO-nak számos kihívással és fenyegetéssel kellett szembenézni. Gondoljunk csak a délszláv válságra, a balkáni háborúra; a 2001. szeptember 11-i terrortámadásra és az azt követő afganisztáni műveletekre. Napjainkban is számos új kihívással szembesülünk, amelyek új gondolkodásmódot, teljes körű, 360° földrajzi megközelítést kívánnak. A 360° konszenzusos megközelítés azért fontos, mert másként éli meg helyzetét az a szövetséges, aki azt látja, érzékeli, hogy a Szövetség keleti határán jelentős katonai képességnövekedés történik mind mennyiségben, mind minőségben, miközben a déli régióban migránsok tömegei gyalogolnak keresztül országokon, nem tisztelve sem embert, sem tulajdont, sem törvényt. Ráadásul ezzel a „menetelő” népsokasággal együtt, közéjük vegyülve terroristák is érkeznek/érkezhetnek Európába, akik korábban az Iszlám Állam terrorszervezet harcosai voltak. Ezért a NATO-nak a déli kihívásokkal, fenyegetésekkel is számolnia kell, amely biztonságunk érdekében állami és nem állami szereplők elleni közös fellépést, a hagyományos és a nem hagyományos harci alkalmazási elvek együttes alkalmazását igényli.

Napjainkban a Szövetség előtt álló legnagyobb kihívás az új helyzethez igazított parancsnoki-vezetési struktúra és katonai képesség/erőstruktúra kialakítása. Ez egyben megjeleníti azt a katonai elrettenítő erőt, képesség-halmazt is, ami a potenciális ellenséget meggondolásra készíti. Ebbe a körbe tartozik a katonai készenléti, készségi szint javítása, továbbfejlesztése valamennyi haderőnem vonatkozásában.

A NATO a 360° megközelítés elvét figyelembe véve különbséget tesz a keleti és a déli stratégiai fenyegetés között. Amíg keleten a konvencionális és hibrid fenyegetettség a meghatározó, addig a déli irányokban a partnerségre és együttműködésre kész államok és haderők mentorálása, kiképzése a meghatározó feladat. Kiképzés és tanácsadás, a regionális biztonság megteremtése a terrorista csoportok kiiktatásával. E kívánalomnak többek között a déli térségben a helyi erők fokozottabb és hatékonyabb felkészítésével, több közös gyakorlattal, előrelátó és hatékony tervezéssel kell megvalósulnia.

A Szövetség biztonságára hatást gyakorló távolabbi térségek továbbra is változatlan fontossággal bírnak az atlanti szervezet számára. Így Afganisztánban az elért eredmények továbbfejlesztése, a haderő mentorálása, a kiképzés segítése, a helyi erők felkészítése az önálló, eredményes tevékenységre az elsődleges feladat. Irakban, az Iszlám Állam utáni helyzetben előtérbe került a helyi erők erősítése, felkészítése, részükre a tanácsadás folytatása. Az eddigi eredmények biztatók, de tovább kell növelni a hatékonyságot.

A Szövetségen belül kiemelkedő jelentősége van a reális tehermegosztásnak. Minden tagállam egyetért abban, hogy alkalmazni kell a „3C”, vagyis a *cash, capability, contributions* elvet, amely több pénzt (védelmi költségvetés), nagyobb katonai képességeket (haderőfejlesztés) és erőteljesebb műveleti részvételt, missziós szerepvállalást céloz meg. Ezen a téren is mérhető, de még nem elégséges fejlődés történt a Szövetségen belül. Magyarország az utóbbi években a védelmi költségvetés növelésével és a haditechnikai modernizációval élen jár a követelmények teljesítésében.

Jeles évfordulót ünnepel a Szövetség ebben az évben: a 70 éves transzatlanti politikai és katonai együttműködés történelmi siker, amelyben az elmúlt 20 évben Magyarország is sikeresen közreműködött. A Szövetség azonban tovább folytatja alkalmazkodását a megváltozott biztonsági környezethez, arra törekszik, hogy az új helyzetben, az új biztonsági kihívásokra új válaszok szülessenek. Ezért is készül el, újul meg ebben az évben többek között a NATO Katonai Stratégiája, modernizálódik a vezetési és haderőstruktúra, fejlődik a tagállamok és

partnerek közötti együttműködés. A Szövetség a jövőben is mindent megtesz annak érdekében, hogy letéteményese maradjon a tagországok biztonságának. Meggyőződésem, hogy a „születésnap” alkalmából a *Honvédségi Szemle* ez évi számaiban megjelenő tematikus összeállítások átfogóan és árnyaltan mutatják be a NATO negyedik generációs fejlődését.

Szenes Zoltán, Siposné Kecskeméthy Klára:

NATO 4.0 és Magyarország 20 év tagság – 30 év együttműködés

2019-ben a NATO és Magyarország egymáshoz kapcsolódó évfordulókról emlékezik meg: 70 éve jött létre az Észak-atlanti Szövetség Szervezete, amelynek Magyarország 20 éve tagja. Az 1999. március 12-i bővítés jubileumára kiadott kötet nagy figyelmet fordít a NATO fejlődésének és működésének bemutatására, amivel hangsúlyozni szeretné a szövetség Magyarországra gyakorolt hatását. A magyar NATO-tagságot a szövetségi politika és működés részeként tárgyalja, az „egy mindenkiért, mindenki egyért” elvet érzékeltetve. A könyv „magyar” része a stratégiai koncepció hármas feladatrendszer (kollektív védelem, válságkezelés, kooperatív biztonság) alapján tárgyalja a hazai vonatkozású kérdéseket, amivel érzékelteti a rész és egész összefüggéseit, hangsúlyosan mutatva be a nemzetspecifikus kérdéseket. Így nemcsak egy egységes NATO-t ismer meg az olvasó, hanem a magyar példán keresztül el tudja képzelni a többi tagország hozzájárulását is – így rajzolva ki a szövetségi politika és működés egészét. A magyar és angol nyelvű kötetet számos ábra, térkép és fénykép illusztrálja.

